<u>İki Rasgele Değişkenin Kovaryansı ve Korelasyonu</u>

1. Kovaryans

İki değişkenin birlikte değişimlerinin ölçüsü kovayans olarak bilinir ve *Cov(X,Y)* ya da *Kov(X,Y)* ile gösterilir.

$$Kov(X,Y) = E\left[\left(X - E(X)\right) - \left(Y - E(Y)\right)\right] = E(XY) - E(X)E(Y)$$

Eğer X ve Y rasgele değişkenleri bağımsız ise $E(XY) = E(X)E(Y)$ olacağı için $Kov(X,Y) = 0$ olur.

Ancak, $Kov(X,Y) = 0$ olması demek, *X ve Y* rasgele değişkenlerinin bağımsız olduğu anlamına gelmez. Bu durumda iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin sıfır olduğu yargısına varılır.

2. Korelasyon

Korelasyon katsayısı iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin derecesini belirleyen ve karşılaştırmaya olanak veren bir katsayıdır.

$$\rho_{XY} = \frac{Kov(X,Y)}{\sigma_x \sigma_y} \qquad\qquad -1 \leq \rho_{XY} \leq 1$$

$\rho_{XY} = 0$ olması *X ve Y* rasgele değişkenleri arasında doğrusal bir ilişki olmadığını,
$\rho_{XY} < 0$ olması *X ve Y* rasgele değişkenleri arasında ters yönlü doğrusal bir ilişki olduğunu,
$\rho_{XY} > 0$ olması *X ve Y* rasgele değişkenleri arasında aynı yönlü doğrusal bir ilişki olduğunu gösterir.

Örnek1:

$P(X=x, Y=y)$	x=1	x=2	$P(Y=y)$
y=1	3/22	4/22	7/22
y=3	7/22	8/22	15/22
$P(X=x)$	10/22	12/22	1,00

$$E(XY) = 1(1)\frac{3}{22} + 1(3)\frac{7}{22} + 2(3)\frac{8}{22} = \frac{40}{11}$$
$$E(X) = 1\left(\frac{10}{22}\right) + 2\left(\frac{12}{22}\right) = \frac{17}{22}$$
$$E(X^2) = 1^2\left(\frac{10}{22}\right) + 2^2\left(\frac{12}{22}\right) = \frac{29}{22}$$
$$\sigma_x^2 = \frac{29}{11} - \left(\frac{17}{22}\right)^2 = \frac{30}{121}$$
$$E(Y) = 1\left(\frac{7}{22}\right) + 3\left(\frac{15}{22}\right) = \frac{26}{11}$$
$$E(Y^2) = 1^2\left(\frac{7}{22}\right) + 3^2\left(\frac{15}{22}\right) = \frac{71}{11}$$
$$\sigma_y^2 = \frac{71}{11} - \left(\frac{26}{11}\right)^2 = \frac{105}{121}$$
$$Kov(X,Y) = E(XY) - E(X)E(Y) = \frac{40}{11} - \left(\frac{17}{11}\right)\left(\frac{26}{11}\right) = -\frac{2}{121}$$
$$\rho_{XY} = \frac{Kov(X,Y)}{\sigma_x\sigma_y} = \frac{-2/121}{\sqrt{(30/121)(105/121)}} = -0.036$$

Örnek2: *X ve Y* değişkenlerinin bileşik olasılık yoğunluk fonksiyonu

$f_{X,Y}(x,y) = x + y\,,\ \ 0 < x < 1 \quad 0 < y < 1$ verilmiş olsun. $Kov(X,Y)$ ve ρ_{XY} değerlerini hesaplayınız.

$$E(X) = \int_0^1\int_0^1 x(x+y)dxdy = \frac{7}{12}$$
$$E(X^2) = \int_0^1\int_0^1 x^2(x+y)dxdy = \frac{5}{12}$$
$$\sigma_x^2 = \frac{5}{12} - \left(\frac{7}{12}\right)^2 = \frac{11}{144}$$

$$E(Y) = \int_0^1 \int_0^1 y(x+y)dxdy = \frac{7}{12}$$

$$E(Y^2) = \int_0^1 \int_0^1 x^2(x+y)dxdy = \frac{5}{12}$$

$$\sigma_x^2 = \frac{5}{12} - \left(\frac{7}{12}\right)^2 = \frac{11}{144}$$

$$E(XY) = \int_0^1 \int_0^1 xy(x+y)dxdy = \frac{1}{3}$$

$$Kov(X,Y) = E(XY) - E(X)E(Y) = \frac{1}{3} - \left(\frac{7}{12}\right)\left(\frac{7}{12}\right) = -\frac{1}{144}$$

$$\rho_{XY} = \frac{Kov(X,Y)}{\sigma_x \sigma_y} = \frac{-1/144}{\sqrt{(11/144)(11/144)}} = -0.091$$